

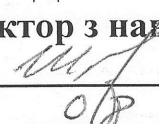
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
“31” _____ 2026 р.

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

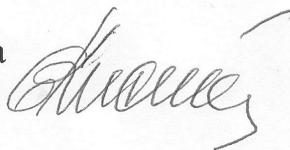
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	08 Право
Спеціальність:	081 Право
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	«Право»
Освітній рівень:	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська
Семестр викладання	VII

**Івано-Франківськ
2026**

РОЗРОБНИК:

Д.ю.н, доцент, професор кафедри права
Імені академіка УАН о. Івана Луцького

Олена КИСЕЛЬОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права
імені академіка УАН
о. Івана Луцького
протокол № 1 від 28 серпня 2026 р.

В.о. завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПІ

Михайло МЕЛЬНИКОВИЧ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.

e-mail	
Номер аудиторії чи кафедри	A.201
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

«Земельне право України» є важливою навчальною дисципліною, яка досліджує правові засади регулювання земельних відносин, використання та охорони земель, реалізації права власності на землю та інших речових прав на земельні ділянки. У рамках цього курсу здобувачі вивчають поняття, предмет, метод, принципи та систему земельного права, його місце в системі права України, джерела земельного законодавства, суб'єктів та об'єкти земельних правовідносин. Також здійснюється розгляд питань, пов'язаних із правовим регулюванням набуття, здійснення та припинення прав на землю, використанням земельних ділянок, їх цільовим призначенням та особливостями правового режиму окремих категорій земель.

Особлива увага приділяється праву власності на землю, праву землекористування, оренді земельних ділянок, правовому регулюванню земельних правочинів, порядку формування та державної реєстрації земельних ділянок, веденню Державного земельного кадастру. Важливою складовою дисципліни є вивчення правових засад управління земельними ресурсами, землеустрою, планування використання земель, зонування територій, моніторингу та державного контролю за використанням і охороною земель.

Здобуті знання з даної дисципліни у подальшому дадуть можливість фахівцям правильно застосовувати норми земельного законодавства під час вирішення практичних питань, пов'язаних із використанням та охороною земель, захистом земельних прав громадян, юридичних осіб та держави. З цією метою здобувачі дізнаються про особливості правового регулювання земельних відносин, компетенцію органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері використання та охорони земель, форми і методи державного управління земельними ресурсами, а також способи захисту прав на землю.

Мета навчальної дисципліни: надати здобувачам вищої освіти системно-теоретичні та науково-прикладні знання з предмету навчальної дисципліни; сформувати систему знань про особливості правового регулювання земельних відносин, правовий статус суб'єктів земельних правовідносин, правові режими земель та земельних ділянок; спрямувати навчальну діяльність студентів у напрямку вивчення механізмів реалізації та захисту прав на землю, управління, використання та охорони земель; виробити у здобувачів уміння правильно застосовувати норми земельного законодавства у конкретних правових ситуаціях, що виникають у процесі набуття, здійснення та припинення прав на земельні ділянки.

Завдання дисципліни: розвинути у здобувачів освіти конструктивне правове мислення та розширити систему спеціальних знань щодо правового регулювання земельних відносин; дослідити основні інститути земельного права

України; провести аналіз правових підстав набуття та реалізації права власності і права користування земельними ділянками; виокремити особливості правового режиму окремих категорій земель; розглянути порядок формування земельних ділянок, їх державної реєстрації та ведення Державного земельного кадастру; з'ясувати особливості управління земельними ресурсами, здійснення землеустрою, моніторингу та державного контролю за використанням і охороною земель; дослідити способи захисту земельних прав та особливості юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства; сформувати навички аналізу та застосування судової практики у сфері земельних відносин.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- поняття земельного права України, його предмет, метод, систему, принципи та місце в системі права України;
- джерела земельного права та систему нормативно-правових актів, що регулюють земельні відносини;
- поняття, структуру та особливості земельних правовідносин, їх суб'єктів та об'єктів;
- зміст права власності на землю та особливості здійснення права володіння, користування і розпорядження земельними ділянками;
- правові підстави та порядок набуття, здійснення і припинення прав на земельні ділянки;
- поняття та види права землекористування, особливості оренди земельних ділянок;
- правовий режим окремих категорій земель та особливості їх використання і охорони;
- правові засади управління земельними ресурсами, землеустрою, планування та зонування територій;
- правові засади моніторингу та державного контролю за використанням і охороною земель;
- способи захисту прав на землю та види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства;
- основні положення судової практики у сфері вирішення земельних спорів.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію земельного права;
- формулювати визначення основних понять та категорій земельного права;
- добирати нормативно-правові акти, які регламентують відповідні питання у сфері земельних відносин;
- аналізувати та тлумачити норми земельного законодавства і правильно застосовувати їх у конкретних правових ситуаціях;

- визначати правовий статус земельної ділянки та особливості її правового режиму;
- визначати підстави виникнення, зміни та припинення прав на земельні ділянки;
- аргументовано висловлювати власну правову позицію з використанням посилань на нормативно-правові акти та правозастосовну практику у сфері земельних відносин;
- визначати компетенцію органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері управління земельними ресурсами;
- аналізувати судову практику та визначати правові способи захисту порушених земельних прав;
- визначати види та підстави юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства;
- складати відповідні правові документи та застосовувати норми земельного законодавства під час вирішення конкретних земельно-правових ситуацій.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП “Право”.

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.	ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.	ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з’ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.	ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.	
СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.	
СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	4		
Семестр	7		
Кількість кредитів ЄКТС	6		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	42 (в годинах)	14 (в годинах)
	семінари, практичні	42 (в годинах)	16 (в годинах)
Самостійна робота		96 (в годинах)	150 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	залік/екзамен (в годинах) екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Римське приватне право	Виробнича практика
Цивільне право України	
Адміністративне право України	Юридична практика

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРАВА НА ЗЕМЛЮ

Тема 1. Загальні положення земельного права та розвиток земельних відносин (2 год.)

Поняття земельного права як галузі права. Предмет, метод та принципи земельного права. Система земельного права. Місце земельного права в системі права України та його взаємозв'язок із конституційним, цивільним, адміністративним, аграрним, екологічним та містобудівним правом. Джерела земельного права. Конституційні засади регулювання земельних відносин. Земельний кодекс України як основний кодифікований акт земельного законодавства. Основні етапи розвитку земельних відносин та земельного законодавства України. Земельна реформа в Україні. Сучасні тенденції розвитку земельного законодавства.

Питання для самостійного вивчення. Основні етапи становлення земельного права України. Земельна реформа. Співвідношення земельного права з іншими галузями права. Система джерел земельного права. Принципи земельного права.

Рекомендована література: (1–4, 10–12; НПА 1–3).

Тема 2. Земля як об'єкт земельного права (2 год.)

Поняття землі як природного ресурсу, територіальної основи держави та об'єкта правового регулювання. Особливості землі як об'єкта земельних правовідносин. Земельна ділянка як основний об'єкт земельних правовідносин. Поняття та ознаки земельної ділянки. Межі земельної ділянки. Формування земельної ділянки. Кадастровий номер. Категорії земель України. Цільове призначення земель. Види цільового призначення земельних ділянок.

Питання для самостійного вивчення. Земля та земельна ділянка як об'єкти земельних правовідносин. Особливості земель як нерухомого майна. Порядок формування земельної ділянки. Категорії земель України. Цільове призначення земельної ділянки.

Рекомендована література: (1–7, 12; НПА 2, 4, 8–10).

Тема 3. Право власності на землю (2 год.)

Поняття та особливості права власності на землю. Зміст права власності на земельну ділянку. Право володіння, користування та розпорядження землею. Форми власності на землю. Приватна, державна та комунальна власність. Суб'єкти права власності на землю. Право власності громадян та юридичних осіб. Право власності держави та територіальних громад. Спільна власність на земельну ділянку. Обмеження права власності на землю. Особливості права власності на землі сільськогосподарського призначення.

Питання для самостійного вивчення. Особливості здійснення права власності на землю. Спільна власність. Право власності іноземців та осіб без громадянства. Обмеження права власності на землю.

Рекомендована література: (1–6, 10–11; НПА 2–3, 7, 16).

Тема 4. Набуття та припинення прав на земельні ділянки (2 год.)

Підстави набуття права власності на земельні ділянки. Безоплатна передача земельних ділянок у власність. Приватизація земельних ділянок. Набуття земельних ділянок за цивільно-правовими договорами. Купівля-продаж та спадкування земельних ділянок. Набуття права власності за набувальною давністю. Набуття земельних ділянок із земель державної та комунальної власності. Підстави припинення права власності та інших прав на землю. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб. Примусове відчуження земельних ділянок.

Питання для самостійного вивчення. Порядок приватизації земельних ділянок. Набуття земель за договорами. Спадкування земельних ділянок. Припинення права власності на землю.

Рекомендована література: (1–6, 10–11; НПА 2–3, 7, 16, 21–22).

Тема 5. Право землекористування та інші речові права на землю (2 год.)

Поняття та види права землекористування. Постійне та тимчасове користування земельними ділянками. Суб'єкти права землекористування. Права та обов'язки землевласників і землекористувачів. Підстави виникнення та припинення права користування. Право постійного користування. Земельний сервітут: поняття, види та підстави встановлення. Емфітевзис та суперфіцій. Інші речові права на земельні ділянки. Захист прав землекористувачів.

Питання для самостійного вивчення. Право постійного користування. Земельний сервітут. Емфітевзис. Суперфіцій. Припинення речових прав на земельні ділянки.

Рекомендована література: (1–7, 11; НПА 2–3).

Тема 6. Правове регулювання оренди землі (2 год.)

Поняття та правова природа договору оренди землі. Сторони договору. Об'єкт оренди. Істотні умови договору. Строк договору. Орендна плата. Порядок укладення, зміни та припинення договору оренди. Поновлення договору оренди. Переважне право орендаря. Суборенда земельної ділянки. Права та обов'язки орендодавця й орендаря. Оренда земель державної та комунальної власності. Земельні торги. Особливості оренди земель сільськогосподарського призначення.

Питання для самостійного вивчення. Поновлення договору оренди. Припинення договору. Суборенда. Оренда земель державної та комунальної власності. Судова практика щодо договорів оренди землі.

Рекомендована література: (1–6, 10–11; НПА 2, 7, 21–22).

Тема 7. Правове регулювання обігу земельних ділянок (2 год.)

Поняття та принципи обігу земельних ділянок. Земельні правочини. Купівля-продаж земельних ділянок. Особливості обігу земель сільськогосподарського призначення. Обмеження щодо набуття земель у власність. Переважне право купівлі земельної ділянки. Обмеження концентрації земель. Грошова оцінка земель. Продаж земель державної та комунальної власності. Земельні торги та електронні земельні аукціони.

Питання для самостійного вивчення. Ринок земель сільськогосподарського призначення. Обмеження концентрації земель. Переважне право купівлі. Земельні торги. Особливості укладення правочинів щодо земельних ділянок.

Рекомендована література: (1–7, 10–11; НПА 2, 8, 16, 21–22).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ ТА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Тема 8. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення (2 год.)

Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення. Сільськогосподарські угіддя. Особливості використання та охорони сільськогосподарських земель. Суб'єкти використання земель сільськогосподарського призначення. Правові форми використання сільськогосподарських земель. Особливості права власності на землі сільськогосподарського призначення. Правовий режим земель фермерських господарств. Особливості використання земель іншими суб'єктами аграрного виробництва.

Питання для самостійного вивчення. Правовий режим сільськогосподарських угідь. Особливості використання земель фермерськими господарствами. Обмеження щодо використання сільськогосподарських земель.

Рекомендована література: (1–7, 10–11; НПА 2, 13–16).

Тема 9. Правовий режим земель житлової та громадської забудови (2 год.)

Поняття та склад земель житлової та громадської забудови. Використання земель для будівництва та обслуговування житлових будинків, будівель і споруд. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва. Земельні ділянки багатоквартирних будинків. Землі громадської забудови. Взаємозв'язок

земельного та містобудівного законодавства. Містобудівна документація. Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади. Генеральний план та зонування території. Зміна цільового призначення земель для забудови.

Питання для самостійного вивчення. Правовий режим земельних ділянок багатоквартирних будинків. Просторове планування. Зонування територій. Правові наслідки використання земельної ділянки не відповідно до містобудівної документації.

Рекомендована література: (1–7; НПА 2, 10, 20).

Тема 10. Правовий режим земель природно-заповідного, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення (2 год.)

Поняття та склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Особливості правового режиму природно-заповідних територій. Обмеження господарської діяльності. Правовий режим земель оздоровчого призначення. Правовий режим земель рекреаційного призначення. Правовий режим земель історико-культурного призначення. Особливості використання та охорони зазначених категорій земель. Відповідальність за порушення їх правового режиму.

Питання для самостійного вивчення. Правові режими заповідників та національних природних парків. Обмеження господарської діяльності. Охорона об'єктів культурної спадщини.

Рекомендована література: (1–7; НПА 2, 11–12).

Тема 11. Реалізація повноважень органів влади у сфері земельних відносин: практичні аспекти (2 год.)

Поняття та система управління земельними ресурсами. Розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин. Повноваження територіальних громад щодо розпорядження землями комунальної власності. Повноваження органів виконавчої влади щодо розпорядження землями державної власності. **Визначення компетентного органу для вирішення конкретного земельного питання.** Надання земельних ділянок у власність або користування. **Алгоритм отримання земельної ділянки із земель державної або комунальної власності.** Передача земельних ділянок в оренду. Продаж земельних ділянок та прав на них на земельних торгах. Зміна цільового призначення земельних ділянок. Затвердження документації із землеустрою. Взаємодія органів влади з Державним земельним кадастром та Державним реєстром речових прав на нерухоме майно. **Адміністративна процедура у земельних відносинах: подання заяви, розгляд, прийняття рішення, відмова та її оскарження.** Типові помилки органів влади під час розпорядження земельними ділянками.

Судовий контроль за рішеннями, діями та бездіяльністю суб'єктів владних повноважень.

Питання для самостійного вивчення. Як визначити компетентний орган для вирішення земельного питання. Порядок звернення щодо надання земельної ділянки. Особливості передачі земель державної та комунальної власності. Земельні торги. Оскарження незаконних рішень органів влади.

Рекомендована література: (1–7, 10–12; НПА 2, 4, 6, 17–20, 23; ЕІР 1–4, 8–9).

Тема 12. Землеустрій та планування використання земель (2 год.)

Поняття та завдання землеустрою. Принципи землеустрою. Система документації із землеустрою. Види землеустрою. Суб'єкти землеустрою. Повноваження сертифікованих інженерів-землевпорядників. Проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок. Встановлення та зміна меж земельних ділянок. Встановлення меж територіальних громад. Планування використання земель. Просторове планування територій. Комплексні плани просторового розвитку територій територіальних громад. Зонування земель.

Питання для самостійного вивчення. Види документації із землеустрою. Порядок розроблення документації. Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки. Повноваження інженера-землевпорядника.

Рекомендована література: (1–7, 12; НПА 2, 4, 20).

Тема 13. Державний земельний кадастр (2 год.)

Поняття Державного земельного кадастру. Принципи його ведення. Відомості Державного земельного кадастру. Державна реєстрація земельної ділянки. Кадастровий номер. Поземельна книга. Державні кадастрові реєстратори. Публічна кадастрова карта. Внесення та зміна відомостей Державного земельного кадастру. виправлення помилок у кадастрових відомостях. Доступ до кадастрової інформації. Значення кадастрової інформації для управління земельними ресурсами.

Питання для самостійного вивчення. Порядок присвоєння кадастрового номера. Державна реєстрація земельної ділянки. виправлення помилок. Публічна кадастрова карта.

Рекомендована література: (1–7, 12; НПА 2, 9; ЕІР 4–5).

Тема 14. Державна реєстрація речових прав на земельні ділянки (2 год.)

Поняття державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. Речові права на земельні ділянки, що підлягають державній реєстрації. Державна реєстрація права власності. Державна реєстрація права оренди, земельного сервітуту, емфітевзису та суперфіцію. Суб'єкти державної реєстрації. Державні

реєстратори та нотаріуси. Підстави для державної реєстрації. Документи, необхідні для реєстрації. Підстави для відмови. Оскарження рішень державного реєстратора.

Питання для самостійного вивчення. Взаємодія Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав. Порядок реєстрації права оренди. Підстави відмови. Оскарження реєстраційних рішень.

Рекомендована література: (1–7; НПА 2, 3, 9, 25; ЕІР 1, 3).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ

Тема 15. Правовий режим земель лісогосподарського призначення, водного фонду, промисловості, транспорту та оборони (2 год.)

Поняття та склад земель лісогосподарського призначення. Особливості використання та охорони лісогосподарських земель. Співвідношення земельного та лісового законодавства. Поняття та склад земель водного фонду. Правовий режим земель під водними об'єктами. Водоохоронні зони та прибережні захисні смуги. Правовий режим земель промисловості. Правовий режим земель транспорту, зв'язку та енергетики. Правовий режим земель оборони. Особливості використання земель для потреб оборони та безпеки держави.

Питання для самостійного вивчення. Правовий режим прибережних захисних смуг. Землі під водними об'єктами. Особливості використання земель оборони. Правові обмеження використання земель промисловості та транспорту.

Рекомендована література: (1–7; НПА 2, 11, 27).

Тема 16. Охорона земель та раціональне використання земельних ресурсів (2 год.)

Поняття та завдання охорони земель. Принципи охорони земель. Система заходів щодо охорони земель. Раціональне використання земельних ресурсів. Охорона ґрунтів. Запобігання деградації земель. Забруднення та засмічення земель. Ерозія ґрунтів. Консервація земель. Рекультивація порушених земель. Відновлення земель. Особливості охорони земель сільськогосподарського призначення. Обов'язки власників та користувачів земельних ділянок щодо охорони земель.

Питання для самостійного вивчення. Деградація земель. Ерозія ґрунтів. Консервація та рекультивація земель. Правові заходи відновлення земель. Відшкодування шкоди, заподіяної земельним ресурсам.

Рекомендована література: (1–7; НПА 5–6, 11).

Тема 17. Державний контроль за використанням та охороною земель (2 год.)

Поняття та завдання державного контролю за використанням та охороною земель. Система органів державного контролю. Повноваження органів державного контролю. Форми та методи контролю. Перевірки земельних ділянок. Виявлення та документування порушень земельного законодавства. Самовільне зайняття земельної ділянки. Використання земель не за цільовим призначенням. Порушення вимог щодо охорони земель. Розрахунок збитків, заподіяних власникам землі та землекористувачам. Заходи реагування на порушення земельного законодавства. Судове оскарження результатів контрольних заходів.

Питання для самостійного вивчення. Повноваження Держгеокадастру. Порядок проведення перевірок. Документування земельних правопорушень. Самовільне зайняття земельної ділянки. Судова практика у справах щодо державного контролю.

Рекомендована література: (1–7; НПА 5–6, 17, 23; ЕП 4, 8).

Тема 18. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства (2 год.)

Поняття юридичної відповідальності у земельному праві. Підстави юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Поняття та склад земельного правопорушення. Види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства. Цивільно-правова, адміністративна, кримінальна та дисциплінарна відповідальність. Відшкодування шкоди, заподіяної земельним ресурсам. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки, псування земель та використання земель не за цільовим призначенням.

Питання для самостійного вивчення. Склад земельного правопорушення. Адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність за порушення правил охорони земель. Відшкодування шкоди.

Рекомендована література: (1–7, 10–11; НПА 2, 5–6, 23).

Тема 19. Захист прав на землю та вирішення земельних спорів (2 год.)

Поняття та способи захисту земельних прав. Гарантії прав власників земельних ділянок і землекористувачів. Самозахист земельних прав. Адміністративний та судовий захист. Поняття та види земельних спорів. Спори щодо права власності на земельні ділянки. Спори щодо користування та оренди земель. Спори щодо меж земельних ділянок. Спори щодо рішень органів державної влади та місцевого самоврядування. Визначення юрисдикції земельних спорів. Судова практика Верховного Суду. Виконання судових рішень у земельних спорах.

Питання для самостійного вивчення. Способи захисту земельних прав. Визначення юрисдикції земельних спорів. Оскарження рішень органів місцевого

самоврядування. Судовий захист права власності та права користування земельною ділянкою.

Рекомендована література: (1–7, 10–11; НПА 2–3, 17, 25; ЕІР 2–3).

Тема 20. Особливості правового регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану (2 год.)

Правовий режим земель в умовах воєнного стану. Особливості реалізації та обмеження земельних прав. Використання земель для потреб оборони. Примусове відчуження земельних ділянок. Особливості передачі земель у користування в умовах воєнного стану. Особливості оренди земель сільськогосподарського призначення. Спрощення окремих земельних процедур. Наслідки бойових дій для земельних ресурсів. Забруднення та мінування земель. Відновлення та рекультивація земель, пошкоджених унаслідок бойових дій. Правові механізми відновлення земельного фонду України.

Питання для самостійного вивчення. Правові наслідки пошкодження та забруднення земель унаслідок бойових дій. Особливості використання земель оборони. Примусове відчуження земельних ділянок. Правове регулювання розмінування земель. Особливості земельних відносин на територіях, що постраждали внаслідок бойових дій.

Рекомендована література: (1, 3–7, 10–11; НПА 2, 17, 21–23; ЕІР 1, 4, 7).

Тема 21. Сучасні тенденції та перспективи розвитку земельного права України (2 год.)

Сучасні тенденції розвитку земельного права України. Вплив європейської інтеграції на земельне законодавство України. Європейські підходи до використання та охорони земель. Принцип сталого розвитку у земельних відносинах. Охорона ґрунтів та запобігання деградації земель. Цифровізація земельних відносин. Розвиток Державного земельного кадастру. Просторове планування та управління земельними ресурсами. Адаптація українського земельного законодавства до права Європейського Союзу. Сучасні проблеми земельної реформи. Перспективи розвитку земельного законодавства України.

Питання для самостійного вивчення. Європейські стандарти охорони земель. Гармонізація земельного законодавства України із законодавством ЄС. Цифровізація земельних відносин. Принцип сталого розвитку. Перспективи подальшої земельної реформи в Україні.

Рекомендована література: (1, 3, 5, 10–11; НПА 2, 5–6, 17; ЕІР 1, 4–5, 7–10).

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	96	150
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	14	30
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	32	34
Підготовка до поточного контролю	30	46
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	20	40

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

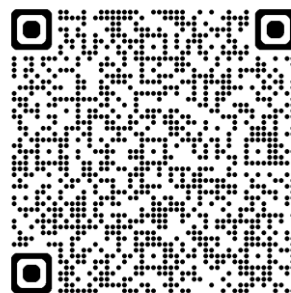
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про систему забезпечення академічної доброчесності” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Політика використання штучного інтелекту” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему забезпечення академічної доброчесності” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих

шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання.
ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	Словесні методи (лекція, розповідь, пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні презентації); інтерактивні методи (case study, дискусія, brainstorming, робота в команді (групах)).	Усний контроль, поточний контроль, екзамен
ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	Словесні методи (лекція, розповідь, пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні презентації); інтерактивні методи (дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах)).	Усний контроль, поточний контроль, екзамен
ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і	Словесні методи (лекція, розповідь, пояснення); наочні методи (ілюстрування,	Самоконтроль, усний контроль, поточний контроль,

діяти відповідно до отриманих рекомендацій.	комп'ютерні і мультимедійні презентації); інтерактивні методи (дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах)).	екзамен
ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	Словесні методи (лекція, розповідь, пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні презентації); інтерактивні методи (дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах)). Додатково: написання тез, презентація на науковому заході.	Усний контроль, поточний контроль, екзамен

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ

Для вивчення навчальної дисципліни «Земельне право України» необхідно:

- мультимедійний проектор або інший мультимедійний екран для демонстрації презентацій, схем, таблиць, картографічних матеріалів, нормативно-правових актів, документації із землеустрою, матеріалів Державного земельного кадастру та судової практики;
- комп'ютерне обладнання та доступ до мережі Інтернет для пошуку, опрацювання та аналізу земельного законодавства України, наукових публікацій, офіційної інформації про земельні ресурси, кадастрових відомостей та судових рішень;
- доступ до офіційної бази «Законодавство України» Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/>) для роботи із Земельним кодексом України, законами та підзаконними нормативно-правовими актами у сфері земельних відносин;
- доступ до офіційного вебресурсу Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастру) (<https://land.gov.ua/>) для опрацювання інформації про державне управління земельними ресурсами, землеустрій, державний земельний кадастр та державний контроль за використанням і охороною земель;

- доступ до інформаційних ресурсів Державного земельного кадастру для вивчення порядку формування та державної реєстрації земельних ділянок, присвоєння кадастрових номерів, внесення та зміни кадастрових відомостей;
- доступ до офіційного вебресурсу Верховного Суду (<https://supreme.court.gov.ua/>) для пошуку та аналізу актуальної судової практики у спорах щодо права власності та користування землею, договорів оренди, земельних торгів, самовільного зайняття земельних ділянок, оскарження рішень органів влади та інших земельних спорів;
- доступ до Єдиного державного реєстру судових рішень (<https://reyestr.court.gov.ua/>) для пошуку та аналізу судових рішень у земельних спорах, зокрема щодо захисту права власності та користування земельними ділянками, визнання незаконними рішень органів державної влади та місцевого самоврядування, оренди землі та відшкодування шкоди;
- електронні наукові та бібліографічні ресурси для опрацювання наукової літератури, монографій, підручників, навчальних посібників та фахових статей із земельного права, земельної реформи, управління земельними ресурсами, землеустрою, державного земельного кадастру, охорони земель та захисту земельних прав;
- програмне забезпечення для підготовки презентацій, таблиць, схем, картографічних матеріалів та навчально-методичних матеріалів, а також для виконання індивідуальних, семінарських і практичних завдань;
- навчально-методичні матеріали, Земельний кодекс України, закони та підзаконні нормативно-правові акти у сфері земельних відносин, документація із землеустрою, кадастрові матеріали та матеріали судової практики, передбачені програмою навчальної дисципліни;
- книги, підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті та інші фахові видання, що входять до програми навчального курсу.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи

(в разі потреби - розділити за семестрами)

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	Усне опитування, презентації на семінарських заняттях	25%	8,75	15
	Практичні завдання та ситуаційні задачі	25%	8,75	15

	Індивідуальні завдання / аналіз судової практики	25%	8,75	15
	Тестування	25%	8,75	15
	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	залік	40	25	40
Всього:		100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

Критерії оцінювання (поточного та підсумкового контролю)

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS

Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. **Баїк О. І., Бобко У. П., Долинська М. С., Дутко А. О., Павлюк Н. М.** Земельне право : підручник / за ред. О. І. Баїк. Львів : Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2021. 385 с.
2. **Корнєєв Ю. В.** Земельне право України : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 200 с.
3. **Шульга М. В., Федорович В. І., Гордєєв В. І. та ін.** Земельне право : підручник / за ред. М. В. Шульги. 3-тє вид., допов. і перероб. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.
4. **Бакай Ю. Ю., Гордєєв В. І., Данілік Д. М., Ігнатенко І. В., Курман Т. В., Лейба Л. В., Лісова Т. В., Хомінець С. В., Чирик А. О., Шарапова С. В., Шульга М. В.** Земельне право : навчальний посібник : мультимедійне електронне видання / за заг. ред. Т. В. Курман, С. В. Шарапової, Ю. Ю. Бакай. Харків : Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. 138 с.
5. **Ліщинський А. Г., Швець О. М., Бухальська Т. В., Наконечна Ж. В.** Земельне право : підручник. Рівне : НУВГП, 2024. 394 с.
6. **Гордєєв В. І., Данілік Д. М., Ігнатенко І. В., Лейба Л. В., Лісова Т. В., Шарапова С. В., Шульга М. В.** Посібник для підготовки до іспиту із земельного права / за заг. ред. Т. В. Курман і Т. В. Лісової. Харків : Право, 2024. 280 с.

7. **Пащенко О. М., Антоненко О. А., Гоштинар С. Л. та ін.** Земельне право України : навчальний посібник / за ред. О. М. Пащенко. Одеса : ОДУВС, 2023.
8. **Межевська Л. В., Карпенко Р. В.** Земельне право : навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання. Дніпро : ДДУВС, 2022. 52 с.
9. **Шарий Г. І., Нестеренко С. В., Міщенко Р. А.** Земельне право : конспект лекцій для студентів спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2023. 115 с.
10. **Кулинич П. Ф.** Земельна реформа в Україні: правові проблеми : монографія. Київ : Норма права, 2021. 308 с.
11. **Гетьман А. П., Курман Т. В.** Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку : колективна монографія / за ред. А. П. Гетьмана, Т. В. Курман. Харків : Юрайт, 2022. 576 с.
12. **Перович Л. М., Перович І. Л., Язлюк Б. О., Белінська С. М., Бутов А. М.** Кадастр при плануванні геопросторового розвитку територій : навчальний посібник. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 173 с.

Додаткова література

13. **Заболотна Н., Палій Є.** Правові аспекти земельної реформи як основного національного ресурсу: аналіз проблеми дослідження. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». 2024. Т. 11, № 3 (43). С. 52–58.
14. **Толмачова А. В.** Державний земельний кадастр : конспект лекцій. Одеса : ОДЕКУ, 2023. 138 с.
15. **Шульга М. В., Санніков Д. В.** Історико-правові аспекти формування ринку земель // Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку : колективна монографія / за ред. А. П. Гетьмана, Т. В. Курман. Харків : Юрайт, 2022. С. 353–377.
16. **Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої.** Харків : ЕКУС, 2022. 288 с.
17. **Кадастр при плануванні геопросторового розвитку територій : навчальний посібник / за ред. Л. М. Перович та ін.** Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 173 с.
18. **Посібник для підготовки до іспиту із земельного права / за заг. ред. Т. В. Курман, Т. В. Лісової.** Харків : Право, 2024. 280 с.

Електронні інформаційні ресурси

19. **Конституція України** від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>
20. **Земельний кодекс України** від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>. Наразі чинна редакція оновлена у 2026 році.

21. **Цивільний кодекс України** від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
22. **Про землеустрій** : Закон України від 22.05.2003 № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.
23. **Про охорону земель** : Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>.
24. **Про державний контроль за використанням та охороною земель** : Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
25. **Про оренду землі** : Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
26. **Про оцінку земель** : Закон України від 11.12.2003 № 1378-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15#Text>
27. **Про Державний земельний кадастр** : Закон України від 07.07.2011 № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>.
28. **Про регулювання містобудівної діяльності** : Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>
29. **Про охорону навколишнього природного середовища** : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
30. **Про природно-заповідний фонд України** : Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
31. **Про особисте селянське господарство** : Закон України від 15.05.2003 № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
32. **Про фермерське господарство** : Закон України від 19.06.2003 № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
33. **Про сільськогосподарську кооперацію** : Закон України від 21.07.2020 № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
34. **Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення** : Закон України від 31.03.2020 № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>
35. **Про адміністративну процедуру** : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
36. **Про місцеве самоврядування в Україні** : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
37. **Про місцеві державні адміністрації** : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
38. **Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель** : Закон України від 17.06.2020 № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>
39. **Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану** : Закон України від 24.03.2022 № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>
40. **Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення права оренди земельних ділянок**

- сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель** : Закон України від 19.10.2022 № 2698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#Text>
41. **Про правовий режим воєнного стану** : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
42. **Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні** : Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>
43. **Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень** : Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
44. **Про електронні довірчі послуги** : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
45. **Про охорону навколишнього природного середовища** : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Веб-ресурси

1. **Верховна Рада України. Законодавство України.** URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. **Верховний Суд.** URL: <https://supreme.court.gov.ua/>
3. **Єдиний державний реєстр судових рішень.** URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
4. **Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру.** URL: <https://land.gov.ua/>
5. **Публічна кадастрова карта України.** URL: <https://map.land.gov.ua/>
6. **Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.** URL: <https://www.nbuv.gov.ua/>
7. **Національний репозитарій академічних текстів.** URL: <https://nrat.ukrintei.ua/>
8. **Єдиний державний вебпортал відкритих даних.** URL: <https://data.gov.ua/>
9. **Офіційне інтернет-представництво Президента України.** URL: <https://www.president.gov.ua/>
10. **Урядовий портал.** URL: <https://www.kmu.gov.ua/>